

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:

Pe un an 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu

Apare în fiecare Duminică

INSERATE

se primesc în biroul administrației (strada
Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir germond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Banii nostri.

(R. Ș.) Pentru-ca un popor să prospereze, nu este destul să lupte curajos pe terenul politic, ci trebuie să caute a se întări și pe cel *economic*. Trebuie anume să fie stăpân puternic pe pământuri cât mai multe și să aibă și *bani*. Pământul și banii, ori averea, cum se mai zice, sunt o dreaptă măsură când vorba e să te rostiești asupra prețului ce poate avea un neam de oameni între celelalte popoare.

În anii din urmă, mulțumită lui Dumnezeu, noi Românii am înaintat nu numai în politică, dar' și pe terenul economic.

În cele mai multe părți sătenii nostri cuprind tot mai întinse averi. Ear' băncile ridicate sunt o mărturie, că în ceea-ce privește banii, în vremea din urmă s'au înmulțit și acestia.

Nu este însă destul să facem economie, să adunăm bani, ci este o întrebare de căpetenie și felul *cum și unde păstrăm banii nostri*.

Sunt adecă o seamă de Români, cari socot că banii lor sunt mai bine păziți în băncile ungurești, și astfel încungiuără băncile românești.

Eată socoteala ce-și fac acești Români bogătani. Ei zic: băncile ungurești sunt împărțite de toată bunăvoința stăpânirii, până-ce contra băncilor românești

sunt, nu odată, îndreptate cele mai dușmănoase lovituri.

Așa și e. Decât tocmai bunăvoința guvernului face ca slujbașii unguri să poată ascunde ani de zile furtașagurile mari ce în atâtea bănci ungurești s'au săvârșit înspre paguba celor, cari au încredere în așezămintele ungurești.

Până-ce despre băncile românești mărturisesc înșiși Ungurii, că nu se poate aduce în contra lor nici o plângere. Acolo banii sunt în cea mai mare pază.

Un bun prieten ne spune în privința aceasta un lucru, care poate să slujească ca învățătură tuturor Românilor. Ne povestește anume — prietenul nostru este un director de bancă română, — că într'o zi a venit la dînsul un Armean, care 'i-a zis: „Așez banii la D-voastră, pentru-că îi socot mai în pază. N'am auzit ca la vre-o bancă românească să se fi furat bani, până la cele ungurești e lucru de toate zilele să se descopere câte o neorîndueală“ . . .

De aceea sfătuim pe toți Românii mai cu dare de mână, ca să se țină de parte de băncile ungurești și să pună banii lor spre păstrare *numai la băncile românești*. Ar fi un păcat neiertat, ca din banii adunați cu atâta sudoare, să facem venituri slujbașilor unguri, cari dacă e vorba ca să prețuească pe Români, îi prețuesc numai într'atâta, întrucât poate să le scoată banul din pungă.

Îndeosebi să luptăm în congregațiuni și să facem, ca *banii orfanilor români să fie puși spre păstrare numai la băncile românești*.

Toți Românii au datoriu mare să spriginească din toate puterile ori-ce așezământ românesc. Ear' băncile sunt dintre așezămintele folositoare vieții noastre naționale.

Procesul dela Zagreb.

Procesul pornit contra tinerilor dela școalele înalte din Zagreb (Agram, capitala Croației) s'a sfârșit Sâmbăta trecută.

Dintre cei cari au luat parte la arderea steagului unguresc, 49 au fost aflați vinovați și deci osândiți: *Radici* la 6 luni temniță grea, *Vidrici*, *Balasco* și *Dörwald* la câte 5 luni, frații *Vladimir* și *Ivan Frank* la câte 4 luni temniță grea, ear' ceilalți la câte două și trei luni.

Departa însă de a folosi: această osândă va face numai rău Ungurilor, deoarece-ce îi va întări și mai mult pe Croați împotriva Ungurilor.

Pentru ajutorarea tinerilor ajunși în temniță, s'a și început în toată Croația strângerea de bani. Episcopul *Strossmayer* din Diacovar este care a dat cea dintâiu sumă: 3000 fl., zicând că „cea mai fericită clipă a vieții sale a fost când a auzit despre arderea steagului unguresc“.

FOIȚA.

Doina Românelui.

Frunză verde foi de fag
Aș trăi 'n țeară cu drag,
Am „moșie“, sunt „moșnean“
Dar' năcazuri încă am!
Căci străinul nu-'mi dă pace
Să trăesc cum mie-'mi place.

Pân' la Tisa și Carpați,
Sunt moșneni tot de-ai mei frați,
Trăesc din sudoarea mea
Nu-'mi trebuie-a altuia,
Dar' străinul nu-'mi dă pace
Să trăesc cum mie-'mi place!

Des-de-ziuă 'n revărsat
Până seara pe 'nsărat

Cânt la doine, revărs brează
Noaptea dorm întins pe iarbă.

Cât e vara călduroasă
Învîrt sapa, trag din coasă,
Mândruța cu secerea,
Eu leg spice după ea,
Toamna-'mi umplu jitnițele
Iarna-'mi dreg gardurile,
Dar' străinul nu-'mi dă pace
Să trăesc cum mie-'mi place!

Vine străinul și-'mi cere
Ca să-'i dau cele dări grele,
Nu bârfesc, nici nu cârtesc,
Ci tac molcom și plătesc.

Dau la dare la 'mpărat
Fac și treburi pentru „stat“,
Câte drumuri prunduite
Toate-'s de mine chitite

Ca să umble domni bine
Pe haine să nu se 'ntine,
Dară domni nu-'mi dau pace
Să trăesc cum mie-'mi place!

N'am slujbași din neamul meu
Să-'mi creadă traiului greu,
Măcar am eu destui frați
Ca străinul de 'nvățați.

Frunză verde foi de plop
Tot voi răbda până pot,
Atunci când n'oi mai putea
Înălța-'mi-voiu fruntea mea
Și voi striga să răsună:
Sunt Român voinic în lume,
Tu străine să-'mi dai pace
Să trăesc cum mie-'mi place,
Că de unde nu, nu-i bine
Nici de noi, dar' nici de tine!

(Zlaști.)

Leontin Ungur.

Epistola dlui Dr. V. Lucaciu.

Primum din Roma următoarea epistolă:

Onorată Redacțiune,

Numai acum am primit informațiune despre cele-ce s'au publicat în „Pol. Corr.“ din Budapesta în 12 Oct. a. c.

Comunicatul oficios conține lucruri neadeverate și neexacte.

a) Nu este adevărat, că în vorbirile mele cu oameni politici sau publiciști, aș fi făcut deosebire între Români „catolici“ sau „orientali“, fiind vorbă de alipirea Românilor către dinastia habsburgică, sau că aș fi făcut vre-o declarațiune, din care ar rezulta acea distincțiune, *malițioasă și perfidă*.

b) Nu este exact, că vorbind despre înlăturarea divergențelor ce există între Români și Maghiari, m'aș fi exprimat în termeni atât de neprecisați, și *quasi* arătând o anumită frică și diferență nemeritată, față de politica guvernului maghiar.

La sosirea mea aici, și de atunci pe fiecare zi, am avut și am întâlniri cu oameni politici și cu publiciști. Toți se interesează de chestiunea noastră, și cearcă să aibă informațiuni. Eu le-am dat, și multe ziare din Italia, Franca și Belgia au reprodus interviu-urile avute cu mine. V'am trimis câte un exemplar și d-voastre spre publicare.

Așa se vede, că cineva a crezut de oportun să arunce mărul de discordie între noi, în sinul partidului național, ca de probă, ce efect va produce.

Ved cu plăcere, că nu li-a succes a produce neînțelegeri în șirul luptătorilor, și nici un Român cu mintea și inima la loc n'a admis, că eu aș pute să fac sau să zic ceva în ale politice naționale, ce nu ar fi în perfectă consonanță cu spiritul partidului nostru național.

Că „Telegraful Român“ în numărul 110 a. c. s'a aruncat cu atâta vehemență

asupra chestiei puse de dușmani, dovedește numai atâta, că în el s'a perpetuat spiritul bizantin inamic românismului. Nu respectează, nu cinstește nimic, nimic nu-l genează. Un cas de scandal e nutriment delicios pentru el.

Îl compătimesc.

Vă rog, ca în interesul adevărului faptic, să rectificați informațiunea „Telegrafului Român“ din același număr cu privire la fiul meu Epaminonda. El nu e „elev al colegiului catolic „de propagandu fide“, cum zice „Telegraful Român“, ci e elev al institutului numit: „Pontificium Collegium Sancti Athanasii de Urbe“, care, pentru ritul oriental, în care se oficiază în biserica colegiului se numește de comun „Collegio Greco“. În acest institut s'au crescut între alții și Excelența Sa Înalt Preasfințitul Mihali, Dr. Bunea, Dr. V. Hosszu și eu.

Conștiința mea națională și iubirea de neam au făcut să-l pun în același institut de creștere și pe fiul meu. Una cer dela bunul Dumnezeu, dela geniul bun al națiunii mele, ca în nici o privință să nu fie în spiritul „Telegrafului Român“.

Această rectificare nu o fac, pentru-că doară m'ar gena să fie elev al „Propagandei“, unde ni-s'au crescut un Șincal, Maior, etc., ci numai pentru-că nu spune adevărul lucrului.

Celelalte injurii ale „Telegrafului Român“ nu mă pot atinge, și așa nu reflectez la ele. Ar fi o dejosire nescuzabilă.

Se apropie ziua, când voi fi în stare a vorbi cuvântul dorit către iubitul popor român, din umbra columnei lui Traian.

Înainte cu Dumnezeu!

Roma, 14 Noemvrie 1895.

Dr. Vasile Lucaciu.

— Din trecutul nostru. —

Neagoe Basarab.

— Istoria Țerii-Românești. —

„După nor vine senin, după bine earăși chin!“ Așa a făcut, bag-seamă, D-zeu lumea, să nu fie nici tot rău, dar' nici tot bine!

După domnitori buni și mari, trebuie să vezi pe tronurile țărilor, ori-care ar fi ele, și câte un hulup, câte un nevoiaș ori nebun.

După blândul cu ai sei, Mircea-cel-bătrân, trebuie să vezi pe tronul Țerii-Românești pe nebunul Vlad Dracul și apoi pe sângerosul Vlad Țepeș, ear' după ei deloc pe evlaviosul Radu-cel-Mare, și după Radu pe un afurisit de fiu de domn, poreclit de popor pentru faptele sale, *Mihnea-cel-Rău!*

Mihnea-cel-Rău a domnit și el patru ani Țeara-Românească și a fost o fire sucită și răsbunătoare, care cum se sui pe tron, alt gând nu avu decât că oare în ce chip să se întărească el în domnie? Și află că mai ducător la scop ar fi, să cam curățe țeara de alți fii de domn ce 'i-ar putea sta în drum ori 'i-ar putea chiar răsturna. El prinse pe mulți din boerii țerii și le tăie nasurile și buzele și le răpi averile și îi aruncă pe ei în ape și le necinsti femeile și ficele! Se luă apoi după vița Basarabeștilor să o stângă, ca să nu-'i fie azi-mâne primejdioasă. Era între Basarabești unul mai ales, ce nu-'i plăcea lui Mihnea, anume Neagoe. Își puse de gând să-l potoape.

Retras cu un sfetnic al seu, ca și el de bun, anume Stoica, într'o pivniță se înțelegeau cum să-'i pună capul lui Neagoe? Dar' cum, cum nu, un băeat dintre Basarabești se dusese după ei în pivniță, și auzind ce vorbesc, s'a ascuns într'o bute, și a înțeles tot. El eși pe furiș din pivniță și spuse părinților ce a auzit. Basarabeștii își luară atunci avu-

Poesii populare.

Din Frâua

culese de Aureliu Axente, june.

Am o mândră cam departe
N'am primit de-o lună carte,
De-o lună, de-o săptămână
N'am mai avut voe bună

*

Vai săraca mândra mea
De-ar putea m'ar fermeca
Să mă duc seara la ea
Să-'i dau eu bună seara,

*

Mândra mea frumoasă ești,
Făr' de mine cum trăești,
Va 'nfrunzi frunza pe spine
Și voi mai veni la tine.

*

Zis-a mândra cătră mine
Hai, bade, seara la mine,
Că la iarnă când e bine
Voi veni de tot la tine!

Din Vrani

culese de Iosif Irimie, june.

Na, na, na, mândruță, na,
Na, na, na o floricea,
Baio, bade, n'oiu lua,
Că la câte flori ai dat
Pe toate le-ai înșelat,
Dar' de mâne, de poimâne
Mă 'nșeli, bade, și pe mine!

*

Vino, bade, în grădină
La cea tufă de sulcină,
Să dăm gurii sărutare
Și brațelor desfătare.

*

Măi băiete fermecate
Nu crede la femei toate,
Când femeea 'ți-se joară
Dă-'i cu pumnul de-o omoară,
Când femeea zice zeu
Dă-'i cu pumnul și mai rău,
Să curgă sânge 'nchegat
Să cunoască pe bărbat!

Altele

culese de George Muntean, june.

Păsăruică cântătoare
Adu-'i leac mândrii că moare,
Adu-'i leac din boală-o scoală,
Că nu zace că o doare
Ci după badea ei moare!

*

Mândruță năframă flori
Dare-ar Dumnezeu să mori,
Că mâna pe tine-am pus
Și la tot satul m'ai spus.

*

Frunză verde din tufari
Aș iubi fetițe mari,
Dar' când 'mi-'s mai dragălașe
Se mărită și mă lasă,
Și când dragostea-i mai bună
Mă lasă și se cunună

*

Dragostea la tinerie
E ca strugurul din vie,
Ear' dragostea bătrânească
Scăpărământ fără ească.

țiile și trecură peste Dunăre. De năcaz că 'i-au scăpat, Mihnea le aprinsese și arse toate curțile, le dărâma casele și le risipi mănăstirile ce ei zidise, și prinse și tăie nasurile preoților și călugărilor ce slujiseră în alte mănăstiri, și alte cruzimi săvârși. Basarabestii cerură ajutor dela Sultan să-l răstoarne din domnie, și Sultanul le dete, și venind îl bătură, și peste 9 luni de zile, ajunse prigonitul Neagoe Basarab, el domu.

După nor vine senin.

După un sbiciu al lui Dumnezeu, Țeara ajunse să aibă earăși domn pe un om, care să fie pentru ea *darul* lui Dumnezeu.

Neagoe Basarab făcu în curând rîndueală și pace și bună înțelegere în Țeară, el însuși fiind omul păcii și al bune înțelegeri. Se puse apoi pe lucru în lăuntru ferii, îndeosebi pe sfintele lăcașe le prețuia și le iubia și de ele mai multă grije purta!

Tocmai se descoperise arta (meșteșugul) tipografiei.

Neagoe ca să ajutare mai mult lățirea luminei în țeara sa, întemeia mai multe tipografii, și tipări la cărți bisericesti cât numai putu. Ce e de mirat dela acest domn sunt minunatele lucrări de mare gust ce au rămas după el: a tipărit sfânta evanghelie, bună-cară, cu atâta măiestrie, că nici doar' în ziua de azi nu s'ar pute face mai frumoasă! Punea din seamă afară multă grije pe ce lucra. Din evanghelia tipărită în vremea lui, abia se mai află în bibliotecile cele mari vre-un exemplar, pe care îl păstrează oamenii de știință în coperiș de sticlă, ca pe lucru mare!

De sub Neagoe Basarab avem rămasă și vestita *Mănăstire dela Argeș*, al cărei chip și frumoasă legendă (poveste) se află în cărțile de școală (în „A doua carte de cetire”), și care atât e de măreață, că deși zidită cu aproape patru sute de ani mai înainte, ea și azi e o minune a meșteșugului mânilor omenești! Între altele

ea are jur de jur, sus, un brâu de peatră împletit în trei vițe, de care sunt prinși aproape unul de altul, o mulțime de porumbei de metal, ce par'că stau să zboare, ținând fiecare în cioc câte un clopoțel ușor de argint. Când vântul suflă porumbeii șueră în ciocuri, și clopoțelii din gurile lor se clătină și dau sunete de minune frumoase! — Toată biserica e o mândrenie și raritate, zidită după planul vestitului *Meșterul Manole!* Are 4 turle sau turnuri, două mai mici alătura, în frunte, două mai mari, napoi, unul deasupra altarului, altul cam la mijlocul trupului mănăstirii. Cele două dinainte sunt lucrate sucite, cât crezi că vor să se surpe, căci privindu-le nu vezi unde razimă. Ferestrele mănăstirii sunt și ele împodobite frumos, unele având formă rotundă, altele lungi. Sunt peste tot pe turnulețe și turnuri puse 20 de cruci, și toate poleite cu aur curat, cât nu te poți uita la ele! În lăuntru apoi e mândrenia desevârșită.

Boltitura se razimă pe 12 stâlpi înalți, înfățișând pe cei 12 apostoli. Istoria spune, că Neagoe 'și-ar fi cheltuit toate averile sale pentru zidirea acestei mărețe mănăstiri, și tot nu 'i-au ajuns să o gate. Văzând așa Despina, doamna lui, 'și-a vândut și ea toate auriturile și scumpeturile ei, și le-a cheltuit de au sfârșit mândrul locaș al lui D-zeu!

Mănăstirea se stricase cu vreme, cât era pe aci să cază în ruină, dar' ea a fost de nou reparată din temelie, sub bunul și înțeleptul Domn de azi al României, sub Maiestatea Sa Regele Carol I. Zece ani de muncă neobosită, dela 1875—1886, și cheltueală earăși neșpus de mare, a trebuit pentru a o pute reface precum a fost, ba încă mai mândră, mai strălucitoare! Pe vecie 'și-a legat Regele Carol, numele de acest măreț locaș prin repararea lui temeinică și mântuirea lui de perire, și tot așa pe vecie 'și-a legat și Maiestatea Sa Regina Elisaveta, pe al Seu de același sfânt locaș.

Tocmai fi murise M. Sale Reginei, singura copilă ce avuse. Întru aducere aminte de draga sa fiică, Maiestatea Sa s'a pus și a scris în chip uimitor de frumos, ca tipărit în fel și fel de fețe, o evanghelie întreagă, pe foi lucrate cu înaltă măiestrie în frumoase flori. Șese ani a lucrat cu migăială și răbdare uimitoare blânda Doamnă, până a sfârșit minunata carte, pe care a dăruit-o apoi măreței mănăstiri dela Curtea-de-Argeș, unde se află pururea pe sfântul pristol, ca un semn înalt de iubirea mamei față de fiica sa și a Reginei față de națiunea și biserica sa scumpă.

I. M.

Legea comunală.

(Urmare)

§. 102. Locul membrului primăriei sau al personalului ajutător și manipulant pedepsit cu pierderea slujbei, e a se umplea, în înțelesul §-lui 84 al acestei legi, în timp de o lună, dar' acela, care a fost osândit la pierderea slujbei, nu se poate alege din nou înainte de reînnoirea ordinară; ear' în felul de a-și perde pentru a doua-oară slujba, își perde și dreptul de slujbă mai departe.

Notarul comunal și cercual nu poate fi ales din nou în aceeași comună sau în același cerc notarial, ear' dacă pentru a doua-oară a fost scos din slujbă, nu mai poate fi ales nicăiri.

§. 103. În contra membrului primăriei sau al personalului ajutător și manipulant, care s'a mulțumit de slujbă sau n'a fost ales la reînnoirea întreprinsă, purcederea disciplinară de regulă nu se poate porni, ear' ceea care ar fi în curgere, dacă membrul improcedat al primăriei sau personalului ajutător și manipulant, care n'a fost ales la reînnoirea întreprinsă, de regulă e a se opri. Dacă însă atât în unul cât și în celalalt fel fostul membru al primăriei sau al personalului ajutător și manipulant nu a fost scos de sub răspundere, dacă e vorba de statorirea răspunderii cu avere, ear' dacă 'și-a cerut cumva pensionare și asta stă în legătură cu judecarea cauzei disciplinare, — atunci în contra membrului primăriei sau al personalului ajutător și manipulant, se poate porni cercetare disciplinară;

Din Sălciua-de-sus.

Culese de *Ioan Praja*, june.

Fost-a vecinul cătană
Și-o venit de astă-toamnă,
Acum umblă să se 'nsoare;
Dar' și mie bine-mi pare,
De 'l-aș vedè insurat
Și 'n cătane ear' chemat
Să mai stee cât a stat.

Mătrăgună trei girezi
Ficiori ca 'ntre Moți nu vezi,
La opinci cu gurguiu mic
Și cu gură de voinic.

De-'ți pare, vecină, rău,
Că iubesc ficiorul tău,
Nu-'l mîna seara la boi,
Că 'i drumul pe la noi,
Eu sînt muere miloasă
Și mă scap de-'l chem în casă.

Frunză verde os de pește,
Iubește, mândră, iubește,
Iubește și bun și rău,
Că nu știi care-i al tău.

Eu încă-aș veni acasă,
Ce să fac, că nu mă lasă.

Cătănire-aș pe ușor
Să fie mândra major,
Eu să fiu un ofițir
Să fac mândrii prezentir.

De pe Valea-Almașului.

Culese de *Vasile Dumitraș*, învățător.

S'a clătît carul din loc
Să mergem după noroc,
Doamne-ajută-ne și nouă
Să mergem pe cale nouă,
Cale nouă 'ndelungată
Unde n'am fost nici-odată.
Poruncit-a mireasa!
Să mergem cu nouă cară
Că are multă povară.
Noi am mers numai cu două
Și-am adus o ladă nouă.
De-om lovi-o cu picioru
A merge de-a rotogolu, 3

De-om lovi-o cu mâna
A merge tot de-a dura.

Drag 'mi-a fost bădița mie
Atunci în seara dintăie
Drag 'mi-a fost badea bogăt
Acum vreau să nu-'l mai vîd.

Socru-i rău, bărbatu-i căne;
Cum foc să-'ți mai fie bine?
Socru-i rău, bărbatu-i prost
Nu-'ți va fi cum 'ți-a mai fost,
Soacra-i rea, bărbatu-i mut
Nu gîndi că-'i trâl mult.
Să mă vîd în deal suită
Și de năcaz mîntuită!

Măritam-aș să nu șed
Numai câmpul să 'mi-'l vîd.
Câmpul să-'l vadă bărbatul
Eu să mătur, s'aștern patul.
Să pun oglinda 'n fereastă
Să vîd cum îmi stă nevastă.

ear' cercetarea în contra fostului membru al primăriei și al personalului ajutor și manipulant, care nu a fost ales când cu reînnoirea — e a se urma și a se sfârși cu hotărâre în valoare de drept.

După rînduirea cercetării disciplinare, de regulă nu are loc retragerea din slujbă până la sfîrșirea cercetării prin hotărîre cu putere de drept. În anumite feluri însă, când se poate prevedea că vina va cădea sub pedeapsă mai ușoară și că nu e lipsă de răspundere cu avere, ba poate primirea retragerii e chiar de dorit în folosul serviciului public, mulțumirea din slujbă se poate primi.

Asupra întrebării despre primire hotărâște instanța disciplinară ce îndeplinește cercetarea, și despre hotărîrea ei, în contra căreia se poate apela, încunoștiințează comuna sau comunele.

§. 104. Membrul primăriei sau al personalului ajutor și manipulant ridicat din slujbă, dacă e plătit e a se împărtași pe vremea ridicării de a treia parte din plata ce avea până la jumătate.

Privitor la aceasta (la mărimea plății ce 'i-se lasă,) hotărâște mai marele, care a rînduit cercetarea disciplinară, în contra căreia hotărîri se dă apelația statorită în §. 91 al acestei legi.

Notarul ridicat din slujbă, își ține pe vremea ridicării, locuința ce a avut-o, afară de cancelarie.

§. 105. În feluri mai mici de lenevire și de nesupunere, fi ia pe vinovați la întrebare în orașe cu magistrat regulat precum și în comune mici și mari vicișpanul, ear' în comune mici și mari pretorul (solgăbirul), și fără a avea ei drept de apelație, le poate croi totdeauna câte o pedeapsă potrivită, care se poate urca în contra primarilor orașelor cu magistrat regulat până la 10 florini, ear' în contra celorlalți membri ai primăriei, în contra personalului ajutor și manipulant și în contra membrilor primăriei comunelor mici și mari, până la 5 florini, ce sînt de a se turna în fondul de pensie al notarilor comunali.

În orașele cu magistrat regulat, luând afară pe căpitanul de poliție, pe sfetnici (senatori), pe protonotarul, protofiscalul și pe medicul comunal, — primarul poate dicta în contra tuturor celorlalți membri ai primăriei și în contra membrilor personalului ajutor

și manipulant, aceleași pedepse ca și pretorul în comunele mici și mari.

Privitor la vina ce cade sub greutatea legilor disciplinare, rămîne totdeauna dreptul de a trage și mai târziu la răspundere.

§. 106. Pe temeiul legilor și regulilor în vigoare, cercetarea faptelor, ce sînt a se socoti ca criminale (fărădelegi grele) ca vine și abateri se face potrivit legilor penale (pentru pedepsire).

Dacă din cercetarea rînduită pe cale disciplinară de cătră oare-care dintre mai marii îndreptățiți la aceasta, pe temeiul celor de mai sus, ar reeși, că fapta de sub întrebare nu formează numai o abatere ori vină mai mică, ce e a se pedepsi pe calea prieri disciplinare, (mai ușoare) ci faptă grea, atunci dacă e de lipsă scoaterea din slujbă a vinovatului chiar și numai din punct de vedere disciplinar, — cercetarea disciplinară e a se urma și încheia fără socotire la cercetarea judecătorească, dar' pentru începerea cercetării judecătorești vicișpanul sau comisiunea disciplinară a comitetului administrativ, are să încunoștiințeze pe procuratura regească, ori pe judecătoria reg. (§. 40 al art. de lege XXXVII din 1880), sau pe oficiul administrativ chemat (§§. 41 și 42 ai art. de lege XXXVII din 1880); dacă însă vina nu ar cere înlăturarea din slujbă, hârtiile sînt a se transpune numai decît judecătoriei, în care fel cercetarea disciplinară e a se înceta până la încheierea prieri judecătorești prin judecată cu putere de drept.

§. 107. În fel de cercetare judecătorească (penală), comitetul administrativ (al comitatului) îl poate ridica din slujbă pe membrul primăriei sau al personalului ajutor și manipulant ori-cînd, amăsurat împregiurărilor; în toate felurile însă cînd hotărîrea de punere sub cercetare s'a adus și s'a ridicat la valoare de drept, ridicarea e a se face negreșit.

§. 108. Tribunalul (judecătoria, autoritatea) ce lucrează în treabă, trimite judecata adusă pe temeiul cercetării pentru crime, delict și abateri, totdeauna comitetului administrativ (al comitatului), care mijlocește delaturarea din slujbă a celui pedepsit pentru crimă sau delict, *isvorită din poftă de câștig*, ori ia măsurile de lipsă din punct de vedere disciplinar. (Va urma)

Lupta în comitate.

Alegeri în Petriș.

Joi în 7 Noemvrie n. s'a ținut alegerile municipale în toate cercurile din comitatul nostru (Arad), s'au ținut și la noi în cercul Petriș. Făcîndu-se cunoscut Apelul „mai multor fruntași români din Arad“ cu fiecare preot și învățator din acest cerc ne-am înțeles, ca să alegem în cercul acesta pe dnii Dr. George Popa și Ignatiu Papp din Arad. Durere, că nu toti preoții și învățătorii și-au făcut datorința: Anume preoții Popovici din Petriș și Lazar din Corbești au arătat o nepăsare deamă de condamnat și care le poate servi numai spre rușine. Părintele Popovici ca preot în centru vine la votare pe la 3 oare și se duce drept la urnă, își aruncă țidula și se duce acasă, părintele Lazar a venit din Corbești ca să-și petreacă la cărcima din Petriș, de popor nici habar n'a avut, abia numai pe la jumătate la 4 și-a arătat „cinstita față“. Învățătorii Ioan Popa din Săliște și Vasilie Popa din Corbești au lăsat poporul ca să-l conducă la votare slujbașii domniilor, ear' ei o palmă de loc (fiind comunele Săliște și Corbești foarte aproape de Petriș), n'au pregetat a veni. Rușine să le fie! Oameni lași! Preotul I. Cimponeriu din Petriș s'a purtat destul de bine la început, dar' mai târziu s'a lăsat înșelat de pădurarul domenal de acolo George Lupenciu. Acest lingău ca să înșele pe părintele Cimponeriu a zis ca să facă unele schimbări în țidule și anume în locul dnului Ignatiu Pop să se pună el preotul Cimponeriu, și până a face părintele Cimponeriu țidulele, el a dus alegătorii la urnă cu ședule de ale contrariilor nostri. Brav s'au purtat alegătorii din comunele Toc conduși de învățătorul lor I. Givulescu, cei din Roșia și Obersia conduși de preotul Vesa și învățătorul F. Han, ear' mai brav s'au purtat alegătorii din comuna Ilteu (afară de câțiva slujitori domeniali), cari cu toate-ă au fost înfricați de cătră administratorul domeniului din Ilteu Vogt József, (un șvab renegeat) și de cătră pădurarii acestuia, că dacă nu vor vota cu el (șvabul renegeat) nu li-se va mai da pămînt domenal să lucreze, nici lemne de foc din pădurea domenală, totuși la sfatul dlui Vesalon, preot, al învățătorului Damaschin Medrea și al harnicului țeran Constantin Vug, nu s'au lăsat a fi înșelați de

Din Galeș.

Culese de *B. Lupescu*, june.

Nu-s de două luni în sat
Și de el m'am săturat
De vorbe și de bănat,
De se face bine rău
Toate cad pe capul meu!

Nu știu satul ce voește
De îmi scoate mie veste
Că umblu pe la neveste,
Și eu cătu-'s serile
Stau numai cu fetele.

Dar' eu încă le-oi lăsa
Să vorbească câte-a vrea,
Că pe urmă eac'așa,
S'alege cu vorbele
Și eu cu copilele!

Pentru mândra ce iubesc
O sută mă pismuesc,
Două sute mă vorbesc
Și trei sute-mi sar în cap,
Eu iubesc care 'mi drag!

Din Streza-Cârțișoara

Culese de *Elisebeta I. Scorobet*.

Frunză verde ca socu
Sus e ceriul jos locu,
Arde-mi inima ca focu
Că m'a părăsit norocul!

Cătu-'i dealu de-a lungu
Nu pot ara cu plugu,
Că-'i dealu lui bădișor
Și s'acață plugu 'n dor,
Trag boii de să omor!

Fă-mă Doamne ce 'mi-face
Fă-mă floricea cu crace,
Fă-mă floarea florilor
În calea ficiilor...
Cînd vor merge să cosească
Pe mine se mă găsească,
Să mă ia cu rădăcină
Să mă sădească 'n grădină.
Soacră mea se mă plivească
Bădișu se mă iubească,
Și socru se mă scutească
Bruma se nu mă lovească.

Din Sălcuia-de-sus

culese de *Ioan Ghioghiu*, june.

Cătu-'i baba de bătrână
Cînd aude cetera
Își tocmese năframa,
Și o pune pe-o ureche
Și-ar juca ca șapte fete!

Bate Doamne pe-acela,
Mândru 'l-a făcut măsa,
Num'o leacă 'l-a stricat,
Că 'l-a făcut cam buzat.

Harnică-'i muerea mea,
Harnică-'i dracu s'o ea.
Lunea caeru-'și făcea,
Marți în furcă 'și-l lega
Mercuri fusul 'și-l prindea.
Joi în țîrg 'mi-se ducea,
Și Vinerea se 'ntorcea,
Sămbătă rufe spăla,
Dumineca le usca,
Popa toacă 'n liturgie,
Și ea uscă la o iie;
Părinte sfinția ta,
Mai așteaptă cu toaca,
Să 'mi-se uște iia.

această haită turbată, ci au votat pe lângă candidații naționali, dar' durere, căci celelalte comune fiind părăsite de adevărații lor conducători, ne-au majorizat și așa am căzut. Administrațiunea încă s'a purtat ungurește!

*

Alegeri în Fibiș.

Ca în toate locurile, așa și în cercul nostru au fost septemăna trecută alegerile municipale, cercul nostru afară de 2 comune germăne este și ar fi să fie absolută majoritate a Românilor. Dinșii însă nu știu folosi drepturile lor, din 6 membri au ales 3 Români, 1 este preotul din Fibiș, Miuț, notarul de acolo Caciuca, un Român renegat și stricat, al 3-a este notarul din Firigihaz, ear' Român stricat, Köváry, ceialalți 3 niște trași-împinși de străini.

Alegerea s'a ținut în comuna Firigihaz, preotul Miuț din Fibiș s'a reținut dela alegere, că s'a certat cu notarii mai de sus pentru fărădelegile lor făcute acolo, totuși s'au aflat unii dintre țerani, cari au votat cu străinii și ca să-i cunoască lumea și giurul pe acei nefericiți, este primarul din Fibiș Sima Berentiu (morongă), al 2-lea este Petru Pelea, episcop bis. Boldurean și alții.

Vedebine.

*

Alegeri în Șicla.

Cu bucurie vin a vă împărtăși, că în cercul electoral Otlaca din comitatul Arad, am ales cei patru membri pentru congregația comitatensă tot Români. Și anume pe d-nii: *Mihail Veliciu, Romul Ciorogariu, Dr. Ioan Trăilescu și George Popovici.* Durere însă, că omul pistriț, preotul Petrovici din Pil, a îndemnat pe poporeni, ca să voteze pe candidații comitatului. De altfel și din candidații comitatului numai unul a fost Maghiar curat, ceialalți trei erau Români, dar' de acei, de cari puteau cei dela comitat dispune. Prin aceasta voese oamenii dela comitat ca să amăgească poporul nostru, care însă astăzi vede ce este bine și ascultă de binevoitorii lui conducători. De altfel cea mai mare parte pentru reușita alegerii o are vrednicul preot din Otlaca: George Turic, care n'a cruțat nici o osteneală, îndemnând pe alegători de a vota pe candidații noștri.

*

Alegeri în Berzova.

Candidații jidano-ungurești au isbutit să fie aleși mai ales în urma relei purtări a învătătorului Popovici, care, dimpreună cu șumarii au corțesit pentru ei și a avut nerușinarea să vorbească poporului în contra candidaților români. Scârba contra acestui păcătos dascăl e foarte mare. Consistorul ar face bine să ni-l iee de pe cap, altfel îl vom da noi afară din sat.

*

Alegeri în Orăștie.

În 5 l. c. s'a ținut în cercul *Orăștiei* alegerea de membri în comitetul administrativ. Ceea-ce privește purtarea alegătorilor, a fost românească. Deși se pusesă în fruntea alegătorilor celor 5 Români, Măria Sa dl protopretor Fodor Gyula, în speranța sigură, că aflându-se present la actul alegerii, cel puțin se vor rușina a nu vota în onoarea d-sale, totuși ce se vezi că, bravii alegători uniți fiind toți în cugete și simțiri au votat numai în favorul celor 5 Români aleși de majoritate, și astfel Măria-Sa a căzut. În fruntea bravilor alegători putem însemna pe

bravul preot Nicolae Suci din Balomir, care sosind de timpuriu cu 5 trăsuri pline de alegători din comuna d-sale, a putut face multe lucruri frumoase și bune; îndemnând atât pe alegătorii sei cât și pe alții din giur cunoscuți, ca numai pe cale românească să porceadă.

Un alegător.

*

Alegeri în Boroșineu.

În 7 Noemvrie n. am avut alegere de membri la comitat. Înainte de vreme inteligența din Ineu într'o consfătuire a candidat din partea noastră pe d-nii Dr. George Vuia, medic în Arad, Simeon Cornea, Ioan Pașcaș și Vasile Bălan, preoți. După aceea s'au gătit țidulile și s'au împărțit pe sate. Fiind cele 10 sate alegătoare toate românești, ne țineam ca în mână cu alegerea, având în tot satul preoți și învățatori, despre cari nici prin gând nu ne-ar fi trecut, că ei nu vor lucra pentru binele poporului. Ziua alegerii însă a dovedit contrarul. Pe când alegătorii din Ineu, Gurba, Mocre, Repsig și Voivodeni s'au arătat adevărați Români, pe atunci alegătorii din Șicla în număr de 60 inși au venit sub comanda notarșului ungar, care ca pe o turmă rătăcită i-a băgat să voteze cu străinii. Ce a fost mai mult, slăbănogul învățator tinăr de acolo Gerasim Balint liba a votat tot cu ei. Cu toate acestea noi eram încă stăpâni pe alegere, când colo ne trezim în cap cu o altă turmă de capre; veniau acum Bêrsanii în număr de 78 inși, în frunte cu notarul și Jidanul îi mîna dinapoi, ear' popii și dascălii lor nicăirea. Amar de capul lor!

Alegerea s'a gătat și noi am căzut cu 45 de voturi. Ne doare mult, și ne vine mângăiere numai dela credința și dragostea de neam ce-am văzut-o în poporul nostru.

Alegătorii din Ineu, cu toate-că începând dela fibrae în jos până la plăeși, toți slujbașii îi înfricau cu una ori cu alta, ei n'au avut teama lor, ci au votat unde s'a căzut.

Scoatem de pildă pe Vlad Iacob, om bêtân de 65 ani, neștiutor de carte. Acesta venind la vot întrebă pe președinte de are vot. Președintele îl întrebă de nume. La aceasta Vlad zice: da nu știi d-ta cum mă chiamă, dle avocat, ian caută la nr. 88 să vezi că eu sînt Vlad Iacob cel cu 5 lanțe de pământ!

Președintele îi spune că are vot, ear' Vlad scoate din buzunarul șubei o grămadă de țiduli toate dela străini. Apoi ia una câte una, se uită la ea, dă din cap și pe rînd toate le sfîrtică chiar înaintea fibirului.

Toți cei de față se uitau uimiți la el, mai virtos că țidulele se cunoșteau unele din altele.

După aceea bagă mîna în buzunarul cojocului și scoate budilarșul, îl deschide, se uită în el și rîde, apoi scoate țindula noastră zicînd: aceasta-i a noastră — o dă președintelui, după aceea întinde mîna cătră părintele V. Bălan zicînd: apoi să dea D-zeu bine, părinte! . . .

Mocrenii au venit și ei în frunte cu notarul, care grijia de ei ca de ochi, dar' când colo la votisare ei au dat președintelui numai țidulele noastre, încât biotul notar îi zgâia uitându-se la lucru ca acela, că țidulele erau cunoscute că nu-s de ale lui!

Lăudăm pe vrednicii preoți și învățatori din Ineu, Gurba, Mocre, Repsig și Voivodeni; hulă și ocară însă popilor din Șicla: Florian Monția, Ioan Dronca și dascălului G. Balint

(liba). Tragem apoi tot acel lepedeu ud pe capul lui Avisalon Țucra, preot în Bêrsa, care se dă pe dos de mare naționalist și pe dascălii de acolo Terențiu Popa și Matcău. Cu atât mai virtos infierăm cu potcoava slăbănogiei pe acești oameni, cu cât Ioan Dronca a trecut pe lângă mulțimea adunată la alegere și nici la rugămintea ce i-s'a făcut nu s'a dat jos din trăsura să vină la vot. De altă parte Bêrsanii spuneau, că ei nici n'au știut pentru-ce îi aduce notarul în trăsuri plătite de el, că nu li-au spus nimic nici popii nici dascălii lor, și spunea că Țucra, preotul tinăr s'a dus în ziua aceea la vînătoare. Se căiau bieții Bêrsani, că n'au conducători, că n'are cine le da sfat mai bun decât beutura și jocul de cărți, lucru ce-l fac conducătorii lor.

Toda Ioja, Antoniu Moș, Constantin Pantea, Nicolae Bolog, cântăreți, Antoniu Neția, Teodor Alb, cântăret, Nicolae Bologa.

SCRISORI.

Semne rele.

(Coresp. a „Tribunei“.)

B.-Ineu, în 1 Noemvrie 1895.

În comuna Șicla, lângă B.-Ineu, comună curat românească, cu peste 3000 locuitori, cu stare bunișoară, dar' cam dîrj și fără cumpêt, s'a încuibat așa de tare veninul maghiarisării, încât comitetul comunal a votat un arunc de 5% pentru susținerea școalei maghiare ce li-s'a făcut. Până când ei au 2 școli conf., pe cari abia le mai susțin. Ce e mai trist, școala ungurească s'a așezat chiar în mijlocul comunei, și ce e mai demn de desprețuit, în casa preotului Ioan Droancă, care a lăcomit la banii ungurești, vânzându-și pentru ei turma. Ca școala să aibă viitor mai sigur, au ales în scaunul școlar și 3 Români rătăciți, între cari și primarul R. Hancu. Ne surprinde nepăsarea dlui preot Florian Monția, care până mai în anii trecuți era unul dintre naționaliștii cei buni. Nu știm ce se cugetăm. Învătătorul Gerasim Balint încă s'a dat pe coarda străinilor, a pus și el tencueală la zidul dușman. Sperează, ca azi-mîne să facă și școalele confesionale-comunale, și atunci să fie cantor (fiind că știe bine cânta) și astfel să tragă 2 salare. I-a trecut, frate! Nu-ți aduci aminte, că nu capacitatea te-a făcut învățator, ci întervenirea părintelui Monția, pentru-că ai luat de soție pe nepoată-sa. Apoi mai știi? Da dacă Maghiarii își vor afla un învățator mai capabil ca d-ta, ce vei face atunci?

Primarul Hancu și ceialalți 2 soți Teodor Bodea și Pavel Morariu, se zice că au primit făgăduială dela domeniul Sojmossy, că dacă vor ajuta la înființarea școalei vor primi pământuri în parte. N'au auzit voi, fraților Șiculani, că la alegerea de deputat trecută, Sojmossy a făgăduit Românilor din Ternova și Curtacheriu, că dacă vor vota cu el la alegere, vor primi pășune destulă și pământ de lucrat. Ce credeți, că doară au căpătat? Doamne ferește? S'au făcut numai de rușine. A ajutat pe Jidov, să ajungă deputat ca să capete *baronatul*, ear' după aceea: nici pășune, nici pământ de lucru, ba azi nu-i lasă nici cu carul, ori cu picioarele să treacă peste pământurile lui. Și acum se căesc, dar' e prea târziu.

Grijiți! Să nu pățiți și voi așa!

Fericiți-vă până puteți.

Un voitor de bine.

Loc deschis. *)

Convocare.

Despărțământul Pesteș al „Reuniunii învătătorilor rom. gr.-or. din districtul oradan“, își va ține adunarea sa Marți în 21 Noembrie st. v. (Întrarea în biserică) în sala școlii din Chigic, anume dela oarele 10 a. m. începând.

La această adunare sânt poștiți toți iubitorii de progres, ear' onor. epitropii parohiale sânt avisați în sensul regulamentului a solvi diurnul și paușalul de călătorie învătătorului respectiv.

Sabolciu, 11 Noembrie st. n. 1895.

Avram Igna,
președinte.

Proces.

Din Budapesta primim o scrisoare, în care ni-se dau amănunte despre procesul ce 'i-s'a făcut bravului naționalist Dr. R. Marcovici, conducător al cancelariei dlui Dula, aprigul luptător slovac, care cu 8 voturi contra 4, a fost declarat vinovat de curtea cu jurați din Budapesta și astfel tribunalul 'l-a osândit la 2 luni temniță ordinară și 50 florini amendă.

CRONICĂ.

O desmințire. Zilele trecute s'a afirmat în coloanele ziarului „*Timpu*“ din București, că foi noastre 'i-s'ar fi dat „*pentru publicațiuni*“ 4000 li. Două foi române și după ele câteva ungurești — au grăbit să înregistreze această știre ca-și-când s'ar fi dat un „*ajutor*“ foi noastre. În fața acestor știri false, dăm cea mai categorică desmințire. Foia noastră n'a primit de nicăiri nici o sumă de acest fel, anunț n'a publicat nici-odată, în strâmtoare n'a fost, ceea-ce putem dovedi ori-și-cui cu registrele despre întreaga administrare a „*Foii Poporului*“.

Daruri. Primim următoarele din Beliu: Cu mare plăcere am cetit în protocolul Sinodului eparhial, ținut est-timp în Arad, despre mai multe dăruiți benevole la sf. biserică și școală în toate protopopiatele și într'al nostru făcute în anul 1894.

Cu nespusă părere de reu însă am văzut, că despre 1780 fl., cari au dăruiit credincioșii bisericii noastre de aci, foarte puțini la număr, pentru edificarea turnului de peatră, repararea bisericii noastre din loc și cumpărarea unui clopot de 3 măji, n'au raportat nimic onor. foruri competente. Ce poate fi cauza oare? Poate că doară nu este lipsă, a luat Venerabilul Sinod la cunoștință aceste dăruiiri?

Mai zilele trecute, a mai cumpărat un prapor în preț de 13 fl. pe partea bisericii noastre de aci, noul credincios: Nicolae Lup, D-zeu să primească.

Antoniu Leac.

Hymen. Dl Ioan Domșa din Blaj și d-șoara Emilia Grecu din Sibiu își vor sërba cununia lor Duminecă în 12/24 Noembrie a. c., în biserică gr.-cat. din Sibiu, la orele 3 după amiază.

*) Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta redacția nu primește răspunderea.

Alegeri în Șiria. În Șiria lista naționaliștilor în cap cu Vasile Mangra, a întrunit 185 voturi, ear' lista administrativă, în fruntea căreia era solgăbirul Csukay, a întrunit asupra-'i numai 12 voturi, cu toate că rotarul Balta a făcut câteva nedreptăți, toate numai să ese lista plăcută domnilor Unguri. Ne pare foarte rău, că dl notar ține cu Ungurii. Noi nu de aceea 'l-am ales să țină cu domni supuși fișpanului, ci să țină cu poporul. În chip păcătos s'a purtat protopopul gr.-cat. Păscutz, care pentru a fi împărțășit dela guvern cu 50 fl., nu s'a rușinat să lucreze în contra neamului seu și să sparie poporul, că dacă nu votează cu solgăbirul, apoi acesta poate să arunce gloabă pe săteni. A rămas însă de batjocură.

Alegeri în comitate. Despre alegerea din Blaj primim următoarea știre: În Blaj a reușit lista românească. Sau ales 7 Români.

În cercul Șicului (Bistrița) au reușit următorii domni: Dr. Linul George, candidat de avocat în Bistrița; Alexandru Szilasi, protopop român gr.-cat. în Bistrița; Ioan Bărsan, preot român gr.-cat. în Sebeșul-inferior; Simeon Tanco, preot român gr.-cat. în Monor; Simenon P. Simon, preot român gr.-cat. în Șomfalău, Johann Zakel, preot luteran.

Garanții prețioase pentru reușita alegerii au fost: Conștiința națională a poporului român, lucrarea românească a preoșimii din cere și conlucrarea avocatului bistrițan Dr. G. Tripon. Români au fost solidari, pe lângă toate amenințările și presiunile adversare. Sașii au fost divisați în 2 tabere. Ovreimea a fost toată contra. Intrigile adversarilor au fost neobosite, dar' fără succes.

Căsătoria civilă și tricolorul românesc în Moldova-nouă. Sub titlul de mai sus primim următoarele: La matriculantul de aci s'au încheiat mai multe căsătorii civile între lucrători, cari înfățișându-se peste săptămână au mers toți fără podoabe, din contră, desculți și simplu îmbrăcați. Pe Duminecă la 10 Noembrie n., era fixată căsătoria tinărului industriaș George Mareșescu, cu Sofia Belcea din Cuvin. Domni de aci au pus tot posibilul la cale ca cel puțin această căsătorie să se încheie Dumineca și nesmintit în podoabe, ca la sf. biserică. La întervenirea părintelui nostru Traian Oprea, se întemplă chiar contrarul. Mirii au mers în hainele cele mai vechi la matriculant. Drăgălașa mireasa a luat singura-i podoabă panglica tricoloră română în chip de mașă la grumaz. Publicul de aci afară de fi și solgăbiru, nu s'au prezentat la matriculant. Martori au funcționat un Neamț și un Român bătrân, cari chiar treceau pe stradă. Domni căutau chiorș la panglica miresei și înghițeau noduri. După încheierea actului civil fibirul a exclamat cu „*Eljen*“, dar' nime nu 'i-a răspuns. După o mică paușă strigă „*să trăească*“. Dela matriculant părechea s'a despărțit în grabă să se îmbrace de nuntă. Nunta măreață a și fost, căci toți oaspeții purtau cocarde tricolore, ear' cumnatul de mână bravul comerciant Alexandru Murășescu, în chipul matriculantului purta peste umeri și fa ploscă mândrul și veselul tricolor românesc. Chiar și banda nunții acesteia lucia de falnicul nostru tricolor. Culmea nunții a fost predica pătrunzătoare și potrivită a părintelui Traian Oprea care a influențat toți oaspeții și nu numai pe miri. Domni nostri de aci vezi Doamne supărați vor fi și ei, că

ale lor nu se mai ascultă, nu zeu, că bine știm noi, că de o lună părintele nostru într'una tot în lupte e cu domni de aci, și sântem convinși, că părintele ne voește mai mult bine decât puternicii zilei.

Un oaspe.

Publicațiune. În legătură cu publicația ilustr. domn vice-comite, publicată în 22 Oct. a. c., se face p. t. publicul prin aceasta atent, că agenții încredințați cu colecțiunea datelor statistice de economie sânt de a se considera ca organe oficioase, deci pe lângă grea pedeapsă să li-se împărțășească numai date adevărate și drepte, se observă din nou, că conscripțiunea acestor date nu servește spre scopuri de dare, ci exclusiv numai pentru scopuri statistice. Deci se provoacă fiecare locuitor urgente a sprigini agenții încredințați cu conscripțiunea în funcțiunea lor oficioasă. Sibiu, în 6 Noembrie 1895. Magistratul.

Dreptate ungurească. Primim următoarele: În 23 Septembrie n. a. c. a fost în Cătina, ctul Clujului, alegere de notar. Concurenți au fost Baresay Boldizsár, Iuliu Duca și Sicsai. Primul un Maghiar tinăr fără experiență și străin, necunoscut de alegători, ear' cei doi din urmă Români cam de 45 ani, bine calificați, cari în viața lor de până acum numai cu notariatul s'au ocupat, prin urmare oameni experți, vrednici de toată încrederea. Dl protopretor Mayr (Maier) cu toate-că a promis cu o oră mai înainte, că va candida și pe Iuliu Duca, când se prezentă înaintea alegătorilor, cu cuvântul cel dintăiu declară, că cu puterea ce-'i dă legea enunță pe Baresay de notar. Alegătorii aproape toți români se află foarte indignați și nemulțumiți. Subscrisul am protestat în numele alegătorilor români cerând să se candideze și ceialați doi concurenți, care dorire nu s'a luat în considerare. Protestul scris înaintat la timpul seu de subscrisul și alegătorii din Geaca acum s'a rezolvat cu întărirea alegerii lui Baresay, pe care nimeni nu 'l-a ales, ci numai protopretorul 'l-a numit. Dar' eată pentru-ce am zis: „*Dreptate ungurească*“. §. 77 alinea a patra din legea comunală prescrie candidarea a cel puțin 3 persoane dacă sânt. Cei doi Români au fost deplin calificați, nime, nici protopretorul n'a contestat-o aceasta; și pe lângă calificațiune mai au un trecut foarte frumos în serviciul notarial. Toate aceste împregiurări precum și dreptul legal au trebuit să fie desconsiderate pentru un unguraș tinăr fără nici un merit, căci de se candida un Român, ca mai vrednic, de sigur reușia. §. 78 alinea a treia din legea comunală prescrie, că lângă președintele alegerii, alegătorii să aleagă 4 bărbați de încredere. Aceasta nu s'a observat deloc, și cu toate-că s'a amintit în protest; și deși barem pentru această necorectitate trebuia să se nimicească alegerea, aceea s'a întărit. De aci se vede cât le pasă diregătorilor nostri unguri de legi și cum le aplică acelea dela cel mai mic, până la cel mai mare față de Români. Până este un unguraș cât de simplu, care cere pâne, Români cu ori-ce merite să fie și cu familii grele cum e și unul din cei numiți, trebuie să iee lumea în cap, să treacă peste hotarele țerii în care s'a născut, ca să poată trăi. Oare până când să mai răbdăm noi această ispravă guvernamentală ori oficioasă maghiară? Pedeapsa cea dreaptă a lui Dzeu să o cerem asupra lor.

I. P.

LOTERIE.

Tragerea din 16 Noembrie n.

Timișoara: 46 56 71 13 80
 Viena: 9 52 88 75 16

Tragerea din 20 Noembrie n.

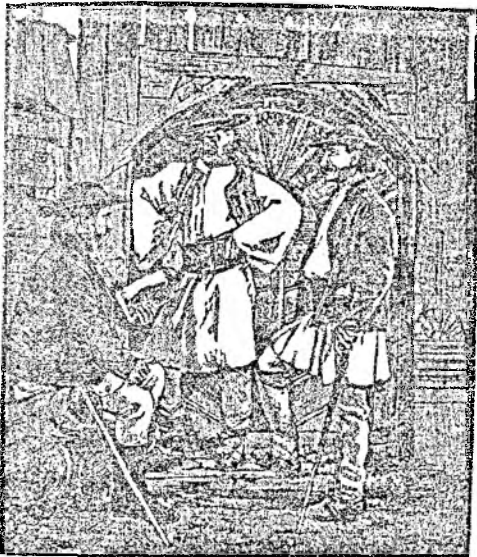
Briinn: 33 62 45 6 70

 Institut Tipografic T. L. Albini, în Sibiu.

A eșit de sub tipar:

Călimdarul Poporului

pe anul visect

1896.

Cu portretul părint. Dr. V. Lucaciu.

Cuprinsul: Călimdarul astronomic și bisericesc, cu povești economice pe fiecare lună. — Cronologie pe anul 1896. — Genealogia domnitorilor europeni. — Posta. — Coresponzența telegrafică. — Raportul între măsurile nouă și vechi. — Scara timbrelor. — Autoritățile bisericesti române din Ungaria și Transilvania. — Poveștile Reginei României: I. „Mama lui Ștefan cel-mare”; II. „Ficiorii din Vrancea”. — „Una-alta”. — Dr. Vasile Lucaciu, schiță biografică cu portret. — „Fabule” de Alexandru Donici. — „Poesii” de Dumitru Bolintineanu. — „Legile nouă bisericesti”. — *Economic*: Comasările; Să cumperăm pământ; Ce folos ne aduc pomii? Cum să îngrijim fânatele ca să producă fân mult? Cum se prăsesc fânatele sămănat? Cum se prăsesc napii sau sfeclele? Despre testamente. — „Biblioteca pentru toți”. — Tîrgurile din Ungaria, Transilvania, Bucovina și România. — Inserate.

Prețul 20 cr., cu trimiterea pe postă 23 cr.

Toamna a apărut și se află de vânzare la librăria Institutului Tipografic în Sibiu:

CEȘTIUNEA NAȚIONALITĂȚILOR

ȘI

MODURILE SOLUȚIUNII SALE

ÎN

UNGARIA

DE

AUREL C. POPOVICI.

Prețul 50 cr. v. a.

cu trimitere postală 55 cr. v. a.

Fondat 1857.

Andreiu Török,Fabrică de mașini agricole și
negustorie de fer,**SIBIU,**

Poarta Cisnădiei Nr. 1. — Piața-mare.

Toate soiurile de mașini și unelte agricole.

More magazin de tăietoare de nutreț, triore, teascuri de vin și de porne, butoze de porumb, tăietoare de năpi, mori de uruit, pluguri, mașini de sămănat, grape, pluguri de prașit, mașini de sămănat cu mână, mori de curățit, mașini de treerat, vîrtejuri, tulumbe etc. etc.

Specialitate:**Mașini și unelte pentru lăcătari și fauri**

Arangiamente complete de ateliere

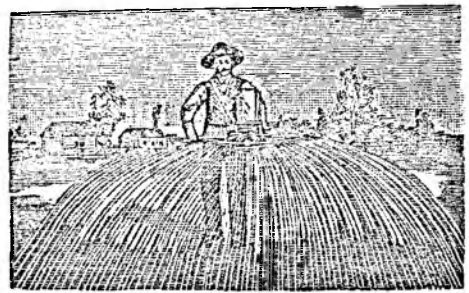
Principiu: Marfă bună cu prețuri ieftine.

Prețuri curente ilustrate gratis și franco.

Serisorile se rezolvă prompt.

[2765] 4-26

Cele mai culante condiții de plătire pe lângă serviciu prompt.

Premiat în mai multe rânduri

Reparaturile solide și ieftine.

Marfă gata după plac.

PRIMA
tovărășie română de cismărie
IN SIBIU.

Strada Gușteriții, Dragoner-Wache.

Măiestrii cismari:

TEODOR MOLDOVAN, ZACHARIE ARON și IOAN DOBREAN,

constituiți în tovarășie de cismărie, aduc la cunoștința p. t. publicului, că în atelierul lor de cismărie se află tot felul de încălțăminte gata pentru bărbați, femei și copii, precum cisme cu limbă, cisme întărite cu două cusături, călțuni de tot soiul, cisme de tot soiul pentru femei și copii, cioboate mari și mici, ghețe pentru bărbați, femei și copii solid și trainic lucrate din material bun cu prețuri foarte ieftine.

Tot aci se execută prompt și ieftin tot felul de reparaturi.

Tovărășia cercetează toate tîrgurile din Transilvania unde se vinde numai marfă provăzută cu ștampila reuniunii.

Comandele din afară se execută repede și conștientios.

De clientelă binevoitoare și numeroasă se roagă

cu distinsă stimă

Prima tovarășie română de cismărie
în Sibiu.

[2543] 10-12

Prețuri foarte ieftine.

Comandele se execută repede.

Lucru bun și durabil.

Două cărți folositoare

pentru țeranul român

au apărut tocmai și se află de vânzare în
 librăria Institutului Tipografic T. Liviu Albini,
 Sibiu, strada Poplăcii 15:

INDREPTAR PRACTIC

IN

ECONOMIA RURALĂ

compus de

cei 12 preoți întemnițați în Cluj.

Prețul 1 fl. v. a.

COMASĂRILE

de

Elia Dopp.

Prețul 40 cr. v. a.

Pentru porto postal câte 5 cr. mai mult.

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: ARĂD, casa proprie, calea Archiducele Iosif nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 80.000.

Depuneri fl. 800.000. Circulația anuală fl. 10,000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interese fără privire la termenul de abdicere.

Darea de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea casei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comandai.

[759] 35-46

Direcțiunea institutului.

Oroloage, lanțuri de oroloage, giuvaere, prețioase, de aur și argint, provăzute cu marca oficiului reg. ung.

Cel mai mare și mai frumos deposit

de tot felul de oroloage bine regulate. Numai oroloage veritabile elvețiene cu prețuri à la fabrică numai pe lângă plătire în bani gata în

atelierul de orologerie

a lui

IULIU ERŐS,

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 3.

Oroloage remontoar de argint pentru bărbați și femei cu și fără capac dublu 7, 8, 9—10 fl.

Oroloage remontoar de nikel pentru domni veritabile elvețiene 3 fl. 50 cr., foarte fine, cu marca Urania 5—6 fl.

Oroloage remontoar de nikel pentru domni veritabile elvețiene cu capac dublu 5 fl., foarte fine marca Urania fl. 5.50.

Oroloage rusești de argint veritabil de tula 9 fl., cu capac dublu și înrustate cu aur, anker 15—16 rubine 12—20 fl.

Oroloage remontoar de aur pentru dame cu sticlă de cristal 15 fl., cu capac dublu (masiv) împreună cu cutia 20 fl.

Oroloage remontoar anker de argint pentru domni cu capac dublu foarte masiv, toate 3 capacele de argint 10—16 fl.

Oroloage remontoar anker de aur pentru domni cu sticlă de cristal cu capac dublu 22—30 m. împreună cu cutia dela 30—37—50 fl.

Oroloage bune de părete, închise, cu mecanism de bătut mergând 36 oare, cu gravură frumoasă, veritabile de Schwarzwald 3—4 fl.

Deșteptător veritabil american în căsulie de nikel cu și fără dată, deasemenea foarte bune 2—3 fl.

Orologiu cu pendul veritabil vienez, tras odată merge 8 zile, cu și fără mecanism de bătut 10—13 fl.

Lanțuri de argint și brățare pentru doamne dela 1 fl. 50 cr. până la 4 fl., inele de argint și double 30—80 cr.

Cercei de aur cu brilliant simili frumos împreună cu cutia 4 fl. 50 cr., cu diamant veritabil 22—36 fl.

Lanțuri de argint bărbătești pentru civili și militari dela 2 fl. până la 4—5 fl., medalion de argint dela 30 cr. în sus.

Inele de aur bărbătești și femeiești dela 5—10 fl., lanțuri de aur femeiești 11—24 fl., bărbătești dela 25—50 fl.

Afară de cele sus amintite am tot felul de articli de acest soiul precum și

mărfuri optice

Ochelari numai cu sticlă fină de cristal dela 40 cr. până la 14 fl., de oțel, nikel, double și aur.

Comandele din afară, indicând numărul sau trimițând sticla cea veche se execută bine și repede în mod specialist.

Lorgnete, ochianuri de cristal 4 fl. 50 cr. — 13 fl., foarte fine achromatice.

Reparaturile de oroloage și obiecte optice se execută în modul cel mai conștientios, bine și ieftin.

Mărfuri neconvenabile se schimbă în decurs de opt zile sau la cerere se înapoează banii. Impachetarea se compută în prețul speselor proprii, la comande de oroloage cu pendul rugăm a se alătura 5 fl.

Oroloage de buzunar dela 2 fl. 50 cr., până la specialitatea cea mai excelentă am de tot soiul în deposit, de aur, de argint, nikel, albe și de goldin. (Un orologiu goldin cu capac dublu, cu căsulie foarte frumos gravată 6 fl.)

Rugându-mă pentru comande cât de multe, semnez cu toată stima

IULIU ERŐS,

Sibiu, strada Cisnădiei Nr. 3

[3] 16-52

Pentru oroloage noue și reparaturi garanție cinstită de 2 ani!

Numai fabricatele cele mai fine, serviciul cel mai solid și conștientios!!!

ECONOMUL

redactat de I. COSTIN,
preot.

„Însoțirea de credit și depuneri

a industriașilor români din Sibiu“.

Foarte adese-ori s'a zis și scris despre însemnătatea cea mare a meseriașilor în viața socială. După-ce s'a recunoscut, că meseriașii formează trunchiul corpului național, mulți bărbați de frunte au muncit ca să sporească și întărească această clasă.

Nu se poate trage la îndoială, că clasa aceasta este lanțul, care împreună clasa inteligentă cu poporul țeran, este zala, care prin cultură, este chemată a împlini foarte frumoasă chemare în viața socială.

Poporul plugar are deplină libertate de a face după-cum dînsul voește, poate să-și împlinească drepturile ce le are în stat; dar' pentru a se pute folosi de aceste, are lipsă de înțelepciune și învățatură mai multă.

Neguțatorii, meseriașii și industriașii fiindcă chiar la învățarea profesiunii (măiestriei) trebuie pregătiți cu anumite școli, formează o clasă mai puternică dintre națiune.

Pe această cale măiestrii ajung a fi mai deștepți. Ei prin învățatură se ridică între clasa inteligentă; dar' prin profesiune sau munca brațelor, cu cari își câștigă pâinea de toate zilele, se află în legătură cu țeranul plugar.

Având meseriașii atât de frumos loc în viața unui popor, este deplin înțeleasă rîvna și nisuița bărbaților înțelepți, cari cu strădanie multă și tare se obolesc a întemeia și la noi clasa meseriașilor și totodată a o ridica acolo în clasa socială, unde îi este chemarea și locul.

După multă strădanie vedem că și între Români se sporește clasa meseriașilor: dar' trebuie cu durere multă să vedem și aceea, că abia se poate susține. Nu puțini sînt, cari caută rēul acesta în lenea și lipsa de cunoștințe a măiestrilor români; dar' mulți nu pot ori nu știu pătrunde acolo, unde este rădăcina rēului.

Ori-care profesiune, fie aceea neguțătorie, măiestrie ori industrie, trebuie alimentată prin capitale, căci numai pe această cale li-se poate da profesiunilor suc de viață. Vegetarea sau mersul greoiu ce se poate vedea la industriașii și măiestrii noștri, îl găsim în lipsa de bani.

Precum un copil din părinți săraci să fie ori cât de talentat, din lipsa mijloacelor creșterii rămâne plugar ori ziler, așa un măiestru sau reguțalor fie cât de deștept, să-și priceapă cât numai se poate

meseria, dacă îi lipsește capitalul, nu poate fi vorbă de înaintare.

Măiestrii noștri astăzi mare parte sînt luați din părinți săraci, abia ieri-colea se mai află câte unul din părinți cu stare bună materială. Așa fiind, este foarte ușor de priceput; că mai adese-ori lipsa de mijloace materiale, adică banii, împedecă înaintarea.

Nu se poate trage la îndoială, că vom fi avînd și noi măiestri leneși și de aceea, cari ar dori să lucre puțin și să câștige mult; dar' asemenea persoane se află în toate clasele.

Un lucru însă este adevărat, că atât inteligenței cât și poporului plugar îi lipsește în foarte multe locuri puterea de a părtini așa după-cum s'ar cuveni pe neguțatori și măiestri români.

Dacă întradevăr dorim să avem o clasă tare de meseriași, adică profesioniști, atunci societatea română are datorința a-și și spriginii, lucrând și cu dîșii.

Meseriașii au asemenea datorință: a lucra, dacă nu mai bine, cel puțin ca străinii, a lua preț cinstit; dar' nici-când conduși de lăcomie.

Fiind deplin adevărit, că numai prin spriginul capitalelor, adică banilor, se poate ridica neguțatoria, măiestria și industria, meseriașii români din Sibiu fără a aștepta porumbii fripți s'au cugetat a pune fundamentul norocului lor prin o însoțire, care va avea chemarea a-și spriginii în înaintarea chemării lor.

Statutele acestei însoțiri sînt aprobate din partea tribunalului din loc cu datul 27 Oct. a. c. nr. 6606. Membru poate fi în această însoțire fiecare supus din Ungaria, care plătește 10 fl. în cassa însoțirii și taxa de fondare.

Aceasta însoțire are de scop mai departe a strînge rîndurile profesioniștilor români, că așa aceia prin puteri unite să lupte și să se poată afirma și ridica prin propriile puteri acolo, unde li-se cuvine în viața socială. Îndoeală nu mai încap, că lucrurile cele mai grele, cari prin puterile risipite nu se pot sevîrși, este în stare a le îndeplini puterea unită.

Nimenea nu poate trage la îndoială puterea de lucru ce poate sevîrși clasa profesioniștilor. Dacă aceasta așa este, atunci aducerea aceloră într'un punct de întălnire și întemeierea unei bănci a măiestrilor români este porunca vremii, dinaintea căreia nu e permis nimenea a se da la o parte.

Pătrunși de adevărul acesta, hotărîtu-s'au a pune fundament unei însoțiri, prin care să-și întemeieze scutul, ajutorul și spriginul pe viitor.

În fruntea acestei întreprinderi cu destulă pătrundere și judecată înțeleaptă, s'au ales doi fruntași, a căror viață și lucrare este garanția cea mai temeinică,

că vor munci și aici așa și cum trebuie, ca să se poată vedea ridicată clasa meseriașilor. Acești doi bărbați, dintre cari unul lucra și jertfește în proporțiuni mari pentru binele și înaintarea meseriașilor, de ani 28; pe lângă alte silințe ce-și dă pentru binele poporului; ear' altul nu e mai puțin zelos când e vorba de binele poporului, sînt N. Cristea și Dr. Vasile Lucaciu.

După cât sîntem informați, acestia în curînd vor pași pe terenul acest nou de lucru, unde cu toții trebuie să-și însoțim cu spriginul nostru moral și material.

Plantarea pămînturilor cu arbori.

Străbătînd ținuturile locuite de poporul nostru român, mai ales în părțile transilvane aflăm foarte mult pămînt sterp. Multe coaste și dealuri stau părăsite, sterpe și pleșuge, pe cari s'ar pute planta păduri. Mai virtos pămînturile comunelor și urbariaștilor n'ar trebui lăsate în așa stare risipită, căci mare pierdere au comunele când din întinderi mari de hotare abia pot avea ceva folos.

Sînt numeroase locuri, cari nu se pot folosi nici chiar pentru pășunat, ba unele sînt atât de rele, încât abia se află pe dîsele câte un fir de iarbă. Pe aceste vitele mai mult flămînzesc și se ciumpîresc cu umbletele, decât să poată strînge hrană.

Asemenea pămînturi dacă s'ar planta cu păduri ar tocni și locurile, încât peste 10—15 ani ar pute fi foarte bine întrebuințate și pentru pășune.

Frunzele arborilor sînt un fel de gunoii pentru pămînt, de aceea grădinile cu pomi ne dau iarbă și otavă mai bună decât luncile de pe cari lipsesc pomii ori arborii.

Cu introducerea mașinilor cu abori și trenurile, pădurile s'au scumpit foarte mult. Deoparte pentru-că se ard multe lemne, de alta pentru-că se folosesc și exportează multe. Mai ales lemnul de stejar se scumpește într'un mod uimitor, încât începe a concura cu ferul. Numai la clădiri mai mari folosesc numai grinzii de fer, fiindcă costă mai puțin ca cele de stejar: socotind proporția dintre trăinicia ferului și lemnului.

Lemnul de stejar pe lângă toate-că este mai scump ca ferul, nu va pute fi înlocuit, nu, căci nenumărate sînt trebuințele, unde nu se poate înlocui cu ferul. Stejarul și alți arbori de lucru au viitorul asigurat. După-cum se răspîndește industria și înaintază cultura, întocmai așa crește prețul arborilor, din cari se fac deosebitele unelte de casă.

Dintre arborii folositori mai virtos stejarul este acela, care, începînd dela 10—12 ani, ne dă folos. În această

vîrstă rîrind pîdurile de stejar, scoarța aceloră întrebuintîndu-se pentru lucratul peilor, — se poate vinde cu un preț foarte bun. Tot cam din aceasta vreme se poate folosi și pentru alte trebuințe ca lemn de lucru.

Noi avem destule cuvinte, spre a recomanda frunțașilor din comune, antiștiilor și notarilor comunali, ca să apretieze sfatul nostru, plantînd locurile amintite cu arbori.

Adevărat este, că multe cheltueli apasă umerii sătenilor, că pentru plantarea hotarelor cu pîduri încă trebuie cheltueli. Deosebirea între aceste cheltueli este foarte mare. Pînă cînd multe dări și cheltueli nu aduc comunei nici un câștig, cheltuelile făcute pentru plantarea pîdurilor este o investire sau capital bine elocat, adecă așezat de unde la vremea sa se va rîsplăti, atît capitalul cît și dobînda sau usura.

Aceasta este o întreprindere, din care comunele pot ave deosebite foloase. Sînt niște fapte, cari pot sporî bunăstarea și înaintarea atît a comunei cît și a singuraticilor.

Pîdurile se plantează din sîmînță sau din sîdirea arborilor. Sîmînțele se puu cu sapa în cuiburi, cîte 2—4 sîmînțe într'un loc, apoi se acopere ca sî nu înghețe. Dacă ar rîsări toate sîmînțele acele peste 2—4 ani se rîresc și plantează în locuri unde se arată lipsă. Foarte întelepțește lucră acele comune, cari avînd grădini de pomărit în acele samînă și straturi cu arborii cei mai folositori. În pămînt bine grijit și lucrat se desvoaltă și cresc mai repede arborii. Dacă se resădesc în stare mai bine desvoltată, cresc mai repede și mai bine.

Locul sîmînat plantat cu arbori, trebuie scutit de vite în mai mulți ani. Din asemenea locuri nici iarba nu poate fi cosită, în lipsa cea mai mare de nutreț poate smulsa ori secerată, dar' cu multă bîgare de seamă, ca sî nu se vateme arborii. La nici o întîmplare în 2—5 ani dintâi, după-ce s'a sîmînat locul, iarba se lasă acolo, ca prin putrezire sî îmbunătățească pămîntul, și așa arborii sî crească mai repede.

Dacă lipsă este ca fiecare om sî lucre spre a-și putea sporî venitele, atunci datorință au comunele ca cu puteri unite sî-și sporească venitele, căci sarcinile publice tot sporesc. Apoi în ce măsură cresc acestea, în aceea deschid venite pentru trebuințele comunale, că de nu se urmează așa, poporul sîrăcește din zi ce merge.

Iernatul legumelor.

Vremea hotărește lucrarea, care trebuie sî o sîvîrșească fiecare econom, atunci cînd 'i-se impune. Așa așezarea legumelor pentru iarnă este un lucru, care se

isprăvește chiar în timpul de acum, de aceea se cuvine sî vorbim despre modul cum se pregătesc acelea pentru iernat.

Cine n'are cunoștință cum se pot păstra legumele peste iarnă, este silit ca acelea sî le scoată la piață și sî le vîndă cu așa preț, după-cum 'i-se îmbie. Este însă știut, că dorind a scîpa mulți producători de iernatul legumelor, în piațe îmbulzeala este mare, de unde urmează, că nu se pot vinde, decît cu prețuri foarte scăzute. Economul, care nu cruță oste-neală, care face totul ca sî poată păstra cît de lungă vreme legumele, poate câștiga aproape două prețuri: căci primește bani atît din legume cît și din păstrare.

Dacă cineva știe munci, ca sî producă legume multe, frumoase și bune, atunci are o datorință ca sî-și însușească și deosebitele moduri de păstrare. Economul, care se deprinde cu legumăritul, așa trebuie sî-și întocmească legumele sale, ca acela sî aibă gustul natural și cît se poate sî le rîmînă starea proaspătă.

Pentru păstrarea legumelor de regulă se întrebuintează două moduri: ori cî se așează afară în groapă sau în grămezi pe suprafața pămîntului, ori se așază în pivnițe și cîmări gătite anume pentru iernarea legumelor.

Dacă dorim a păstra legumele afară, atunci trebuie sî alegem locul, ca acela sî fie mai ridicat, unde sî nu poată străbate la dînsule apă și gerul. Dealtcum și legumele iernate în pivnițe și cîmări trebuie ferite de jer. Atât cele de afară cît și cele din cîmări trebuie sî aibă anumită umezeală, căci numai aceea ține în stare proaspătă legumele, și totodată le scutește de veștejală.

Înainte de ce s'ar așeza legumele pentru iernat trebuie curățite de frunze și rădăcini. Din frunze se lasă numai 2—3, cari sînt mai tinere, rădăcinile se curătesc numai cele mai subțirele. Dela cepe se tae toate rădăcinile, dela țeleri cele mai subțirele, ear' dela pătrîngei și morcovi tot asemenea. Adecă dela legumele rădăcinoase, cari se întrebuintează ferte ori verzi, se curătesc numai de rădăcinile cele mai subțiri. Toate legumele înainte de ce ar fi puse pentru iernat se clasifică sau aleg așa, că cele mai sănătoase se pun pentru iernat, ear' cele tăiate și vătămăte ori găurite de vermi se pun la o parte și se întrebuintează mai de vreme.

Legumele rădăcinoase dacă se păstrează afară pe suprafața pămîntului în grămezi, cari au forma acoperișelor de case, atunci sub dînsule se pune ceva, în lături și de asupra se învîlesc cu paie. Pămîntul din giurul acestor grămezi se ridică pe grămezi și se învîlesc cu o pătură de pămînt în grosime de 25—40 cm. Formându-se giurul grămezilor aceste aroce, deoparte acolo se scurge apa, de alta

pămîntul de sub grămezi devine mai ridicat. Pentru scurgerea apei, din arocul de lungă grămezi se formează în partea plecată a locului un pîreu pe care sî se poată scurge apa din aroace. În virful grămezilor se pun tot cam la 1—2 metri cîte o rîsuffătoare. Aceste se fac din bîlii sau tulei de cucuruz, așa că se leagă în mînunchiu cîte 3—5 tulei, cari se pun în virful grămezilor, așa ca sî fie așezate cu un capăt pe învîlitoare, ear' lîngă dînsule se pune pămînt în grosimea amintită, rîmînînd afară deasupra învîlitoarei cam de 4—6 cm. Prin aceste rîsuffătoare ies gazurile, mirosuri și deosebitele umezeli la aerul liber.

Așa pregătite, grămezile de legumi iernează foarte bine. Într'o singură grămadă pot fi mai multe feluri, cari se despărțesc numai prin pături de paie. În asemenea grămezi legumele își păstrează atît starea proaspătă cît și gustul bun. Prin noua ce se așează pe aceste grămezi, deoparte sînt scutite de ger, de alta au și anumită umezeală, care neîncungiurat este de lipsă ca sî nu veștejească.

Pentru așezarea legumelor în cîmări și pivniță se întrebuintează nîsîp ori pămînt. Legumele se întocmesc în șiruri, fiecare fel deosebit. Aci se învîlesc cu nîsîp ori pămînt, așa că numai creasta sau cele trei frunze rîmîn neînvîlitate.

Dacă cîmara ori pivnița ar fi clădită în loc uscat, atunci legumele din cînd în cînd trebuie stropite cu apă ca sî aibă anumită umezeală. Cînd legumilor ar lipsi această umezeală, atunci acelea perd atît gustul bun, cît și starea proaspătă.

Din grămezile în cari sînt așezate legumele, se pot lua după trebuință. Se scot pentru piațe, atunci cînd au prețuri mai bune.

Știri economice.

Recoltă bună în vii. Din părțile Șebeșului-săsesc ni-se împărtășește, că culesul viilor în acest an a dat o roadă peste așteptare. Storsul s'a putut îndeplini mai cu multe greutateți, ploile multe din urmă au îngreunat atît culesul, cît și purtatul strugurilor. Pe lîngă toate acestea economii nostri se bucură mult, căci mustul de struguri se plătetește bine. Adecă se socotește după tot gradul cîte 10 cr. Mustul este destul de bun dela 9¹/₂—12¹/₂ grade, întocmai așa se socotește hectolitru, dela 95—125 cr. Multe sate câștigă bani foarte frumoși din vin, cu cari pot plăti multele greutateți și sarcini publice.

Lampe de stirpit insecte. În comitatul Bichiș s'a pornit mișcare pentru introducerea îndatorată la toate comunele a lampelor inventate de *Schalfer*, menite anume pentru stîrpiroa insectelor. Mai ales s'au sporit insectele așa numite *agrotis* și *apion*, cari fac mari stricăciuni în plante, mai vîrtos cea din urmă se așează în floarea

trifoiului și zădărnicește foarte mult trifoiul de sămânță. Cu lampa de sub întrebare s'au făcut încercări prin reuniunea economică din comitat, care a avut rezultat îmbucurător.

Productivitatea de grâu în America scade. După-cum aduc știrea mai toate foile economice, productivitatea grâului în America de Mează-Noapte în acest an a fost mai puțin cu 60 milioane bushe ca în anul trecut și cu 15 milioane bushe ca în 1893. Grâul de toamnă este foarte slab, încât nu se poate folosi de loc pentru export; dar' grâul de primăvară este bun.

Replantarea viilor. Stăpânirea se află în pertractări cu direcțiunea băncii agrare, ca aceasta să dea împrumuturi cât se poate de ușoare și favoritoare pentru replantarea pământelor pustiite de filoxeră cât și pentru plantarea altor teritoare cu vii. Această bancă lucră un plan nou pe baza cărora se poată sta la îndemână cultivătorilor de vii. Socoteala, care va servi de fundament pentru darea acestor împrumuturi, va fi așa compusă, ca capitalele să fie date pe vreme de 15 ani, însă așa, că numai dela al 6 lea an se va plăti camătă și rate din capital. Este știut, că viile abia după al 5-lea an aduc roadă, deci în anii acestia nu se va plăti nimic; dar' socoteala va fi așa compusă, ca în 10 ani să fie plătit atât capitalul cât și cametele. Stăpânirea va sprigini banca agrară și îi va da acel favor, că ratele și cametele ce i-se vor cuveni le va asigura, totodată le va aduna dela deosebiții împrumutătorii deodată cu dările statului. În scurtă vreme stăpânirea va subșterne un proiect dietei, prin care se vor regula aceste împrumuturi.

Congresul însoțirilor de împrumut. Toate însoțirile de împrumuturi din țeară vor ține un congres în 8 Decembrie în Budapesta. Ministrul de justiție a prelucrat un proiect de lege, care are de scop regularea însoțirilor. Deoarece prin acest nou proiect s'ar îngreuna foarte mult lucrarea însoțirilor, încât pe viitor în multe privințe ar fi mult împedecate de a pute împlini menirea lor, s'au văzut constrinse de această împregiurare să țină o sfătuire. În această adunare vor pregăti un Memorand, prin care vor arăta părțile îngreunătoare din proiect, cerând modificarea sau schimbarea acelor paragrafi, cari ar împedeca și îngreuna libera lucrare a însoțirilor din țeară.

Pâne gătită cu mere. În Țeara-Nemțescă s'au făcut mai multe încercări, și s'a aflat că în locul cartofilor se poate întrebuița la pregătirea pâinii și mere. Pânea frământată și coaptă din amestecătura cu mere s'a aflat de bună și gustoasă, care dospește și se coace întocmai ca cea mestecată cu cartofi. Merele se curățesc de coaje, apoi se roșnesc, la 2 chgr. mere se pun 3 chgr. făina de grâu, care frământându-se cu merele mustoase, dacă ar fi trebuință se adaugă și puțină apă, se lucră în toate ca pânea de grâu. Din această mestecătură se dobândesc 5 chgr. de pâne. La început se credea, că această pâne nu se va pute păstra vreme mai lungă; dar' s'a convins, că în 14—16 zile poate fi ținută fără să se acrească ori mucezească. Cu deosebire se întrebuițează în economiile mai mari, unde se mănâncă multă pâne.

Din traista cu povețele.

Întrebarea 161. De-oare-ce eu sufer de un timp îndelungat de un morb, umflare de ficat, am probat pe la toți medicii, dar' nu-mi ajută nimic, vă rog aveți bunătate a-mi recomanda, că ce fel de medicină ași putea folosi cu succes, și cum să o aplic?

Ilva-mare.

D. Gabor.

Răspuns. N'ai decât să procuri dela „Institutul Tipografic“ din Sibiu *Cura de apă*, cartea preotului Kueipp, de unde dăm și noi unele povețe medicale, apoi de acolo vei afla îndrumări pentru boala dumitale. Cartea costă 1 fl. 70. cruceri.

Întrebarea 162. Eu subscrisul am 18 lanțuri de pământ în țarină, fără de izlaz. Cam la Rusalii m'am înțeles cu antistia comunală să mă îngăduie să-mi fac cărămidă, din care să-mi zidesc casă. Antistia m'a și îngăduit, așa eu am făcut 25 de mii de cărămide, este chiar gata numai să o aduc acasă. Acum însă antistia nu mă lasă să o aduc, până nu plătesc pentru toată mîia câte 50 cruceri.

Vă rog binevoiti a-mi răspunde e drept să plătesc ori ba?

Totvaradia, 1895.

Ananie Dalca.

Răspuns. Dacă ai cerut dela antistia comunală îngăduință ca să poți face cărămide, trebuie că 'ți-s'a dat hotărîrea antistiei în scris. Lucrul este cât se poate de curat și de înțeles, dacă n'ai drept la izlaz și ai făcut cărămida de pe dinsul, atunci antistia poate pofti să i-se plătească pentru cărămida făcută. Când 'ți-s'a dat voe sau îngăduința să faci cărămidă, a trebuit să ceară prețul de 50 cr. de mîia de cărămidă, dacă n'a cerut, a-i putea duce fără să plătești dacă ai martori că nu 'ți-s'a cerut prețul, dar' este greu a te pîrî cu comuna, deci nu-ți rămîne decât să te împaci cu antistia. Pe viitor te învață ca ori-ce îngăduință sau tocmeală să o ceri în scris, fie dela comună fie dela singuratici, că așa poți învingiura multe neplăceri.

Întrebarea 163. Eu sînt asigurat la institutul „Pesti biztosító intézet“ din anul 1889 pe doisprezece ani, am plătit până acum 6 rate, mai am 4, că doi ani sînt gratis. Aceste rate le-am plătit todeauna pe 1 Septembrie; dar' anul acesta am încetat cu plățirea. Dela avocatul institutului am primit o provocare, ca în timp de 3 zile să solvesc 1 fl. 60 cr. premiu de asigurare și 55 cr. spese, căci de nu plătesc, voui fi predat judecătoriei. Binevoiti a-mi da răspuns ce am de făcut?

Borloveni.

M. Pop.

Răspuns. Dacă ai plătit pentru asigurare 6 ani și n'ai să plătești decât patru, căci doi 'ți-se dau gratis, n'ar trebui să întrepruci asigurarea, cu atât mai virtos, că n'ai mult de plătit. Hotărît ai perdere dacă n'ai plăti cei patru ani, căci perzi doi, așa avînd a plăti mai puțin de jumătate, sfatul nostru este să plătești. De altcum poți fi asigurat, că dacă nu voești a plăti mai departe asigurarea, societatea nu poate să te constrîngă nici nu poate dobîndi pîra. La plățirea unei rate ori-cine poate fi constrîns ca să o plătească; dar' nu se poate strînge nimenea a plăti și celelalte dacă nu voește. În acest înțeles a hotărît Curia sub nr. 316 în anul 1884, de atunci încoace tot asemenea hotărîri s'au adus.

Întrebarea 164. Este consult și acomedat a așeza stupina sub poală de nuc și dacă nu, ce poate fi cauza? Fiindcă ceva pomi

mari nu am, pentru a așeza stupina la umbra lor, deci aș așeza-o la umbra unui nuc, dacă albinelor nu le-ar strica.

Tășad, 1895.

Bugarin.

Răspuns. Stupina trebuie așezată în fața soarelui și nici-cînd în umbră. Bine este să fie scutită de vînturile de Mează-Noapte; dar' nici-decît să fie în loc mai ascuns. Stupina trebuie așezată în așa loc, ca peste toată ziua să poată avă căldură din razele soarelui. Dimineața razele să invite îndată-ce răsare soarele albinele la lucru, seara numai după-ce apune să fie înscutită de lumina razelor. Asemenea loc este pentru stupini.

Întrebarea 165. În anul trecut am pus aiu (usturoiu) de toamnă, dar' un soi de vermi numiți de cătră popor ciumagi, 'mi-l-au nimicit cu totul. Așezându-se cu capul în jos în mijlocul tuleului verde, l-au ros în jos până-ce au ajuns la rădăcina aceluia. Vă rog să-mi comunicați prin ce mijloace s'ar pute nimici numiții vermi?

Nyárszeg, 1895.

Dimitriu Porumb,
învătător.

Răspuns. Vermii așa numiți ciumagi sau vermii aiului în mulți ani fac stricăciune în aiu, mai ales cînd primăvara este ploioasă. Numai așa se pot stîrpi, dacă se culeg din aiu și seucid. Vermii acestia intră din afară în cotorul aiului, deci cînd intră frunzele (pițiene) încep a veșteji și gălbini, economul sau grădinarul iscutit îndată-ce vede veștejeala trebuie să desfacă puțin frunza și află vermele, scoțîndu-l îl ucide. Deci cîntă vreme băntuie aiul acesti vermi trebuie să grijească și culegîndu-i până nu s'au scoborit la rădăcină să-i stîrpească.

Întrebarea 166. Anul acesta în 7 Aprilie am deschis boltă de neguțatorie, după lege drept ar fi să plătesc dare de venit pe anul întreg ori nu? Eu așa am înțeles, că pe anul care deschizi întîia boltă ori neguțatorie, nu s'ar plăti dare.

Ioan Bozdog.

Răspuns. Darea după neguțatorie se plătește numai după venitul curat. Ca venit curat se socotește suma care rămîne după-ce se subtrag toate cheltueile trebuincioase pentru susținerea și continuarea neguțătoriei. După venitul curat apoi se plătește cel puțin 10% la sută. Nici la o întîmplare nu se poate să 'ți-se socotească darea pe an întreg, decât numai dela vremea cînd ai deschis boltă. Numai într'atîta nu plătești dare în anul care deschizi boltă, încât nu 'ți-se poate socoti venitul curat. Așa comisiunea, care împarte această dare, întîiu trebuie să aibă datele din care să afle venitul curat, apoi 'ți-s'a socoti darea. Deosebirea este, că nu plătești înainte, ci numai după un an.

Întrebarea 167. De unde s'ar pute procura o moară de măcinat cu cai? Cu 2 petri ca să se poată măcina cu 2 sau 4 cai? Un econom dela noi are avere la vre-o 900—1000 fl. mișcători și pământ. Dînsul a fost morar la o moară mare cu apă, acum ar vol să-și cumpere singur o moară cu putere de cai, pentru câteva comune ce sînt departe de mori și au rea comunicațiune.

Betlean, 1895.

Abonentul nr. 7428.

Răspuns. În afacerea aceasta am consultat cu un pricepător, care zice că moara cu putere de cai nu se rentează. Așa n'ar avă alta de făcut morarul decât să cumpere și întocmească moară de vapor.

Monografia economică-culturală

a comunei

Gurariului.

Scrișă de *Ioachim Muntean*, preot.

(Urmare).

c) Pășunatul.

Pășunea de oi din munții: Foltea, Găujoara, Cindrel și Niculești se dă cu arândă pe câte 3 ani prin licitație publică pe temeiul unor condiții statorite de reprezentanța comunală.

Luând drept basă cele trei perioade (9 ani) din urmă, pășunatul cu oile a adus comunei un venit curat de 1740 fl. pe an.

Ar aduce fără îndoială și mai mult, dacă s'ar curăți șneapănul, dar' mai ales jipul, cre se întinde și lățește repede și în chipul acesta cuprinde din ce în ce tot mai mult teren, care ca pășune nu se mai poate folosi, pe când jipul ca lemn n'are nici un preț.

Spesele comunei cu pășunatul sînt neînsemnate, anume cu repararea din când în când a stîncilor.

17. Ceva despre vietăți (fauna), plante (flora) și minerale.

Amăsurat ținutului muntos, în care se află comuna cu teritoriul ei, pe lângă viețuitoarele obișnuite în lăuntrul țerii noastre, trăesc aici și bijbăe ca roiul dihanii și sălbăticiuni de tot soiul, precum: Ursul, lupul, vulpea, iezurele și mistrețul, cerbul, căprioara, vipera, năpârca, fișticariul și șopârta, dihorul și nevăstuica, veverița cea hazlie și fricosul iepuraș.

Apoi sumedenie de paseri, unele mari și răpitoare, altele mici și cântărețe, drăgălașe și frumoase împopulează ținutul sburând vesele prin munți, câmpii și codri.

Ar fi cam acestea:

Cucul, mirla, porumbelul, ciocârlița, pescărelul, vrabia și rândunica, stiglețul și turturica, graurul și prundărașul, găinușa și cocoșul, pițigoiul, pitulușul, pupăza și fluerașul, sturzul, presura, sîtariul, uliul, șorlița, buhuiul, corbul, cioara și ciovica, hoala, vultanul și ceuca, potîrnicea, gheunoaea, gaița, priveghitoarea, prepelița, pitpalaca, codobatura și țarca; ear' cocorul sus prin nor croncâne și — trece 'n sbor!

Afară de prundăraș sau charadriul movinel, care se găsește numai pe la Cindrel, toate celelalte mai sus înșirate sînt paseri mai mult ori mai puțin obișnuite; ear' ca deosebite rarități nu numai pentru țeara noastră, ci și pentru Europa chiar, vin a se mai însemna: surnia sau buha de Ural, pica neagră, cățărătoare și locsia cu pliscul crucit,

Dintre soiurile de pești, ce trăesc și se desmeardă în apele »Rîului«, în vâlcelele și isvoarele sale de munte, sînt a se aminti: mreana, zglăvocol, care conține carne puțină, dar' gustoasă, rîghița și mai ales prețiosul și deci tare căutatul păstrav.

Numeroase sînt soiurile lemnelor de pădure, ce și cresc mult puțin amestecate unele printre altele și se numesc în regiunile mai înalte: arbori, ca mai bine desvoltați; ear' mai jos: tufișuri.

Cele mai obișnuite sînt acestea:

Răchita, salcea, arinul și ici-colea pluta, care cresc și de sine, dar' se și sădesc anume pe lângă Rîu și alte vâlcele pentru scutirea și apărarea țărmurilor împotriva exundării (eșirii) apelor.

Apoi alunul, mesteacănul, stejarul, fagul, plopul, paltinul, frasinul, scorușul, călinul, ulmul, carpinul, jugastrul, caprafoiul și sîngerul; ear' în regiunea brădetului se află vr'o 3 speții de brazi (nemeș, molid ș. a.), între care și »pinul cembra«, un fel de chiparos, rar de găsit în munții Ardealului; dar' și în munții noștri se mai află numai într'un mic pîlc pe la »stîna Cindrelului«.

Ca un fel de joc caprițios (sburdalnic) al naturei se vede ici-colea crescut prin arbori așa numitul »vêsc« în deosebite forme și mărimi, precum și »iederă« îmbrăcînd iarna cu verdeață de jos până sus trunchiul fagilor bătrâni.

Din împărăția mineralelor, despre petri, sări, feruri ș. a. avem puține de zis.

Stîncile din împrejurimea comunei aparțin peste tot la cele mai vechi formațiuni sau alcătui. Ele se compun în mare parte din »ardesia« de »mică«, un fel de piatră, ce se desface în pături sau plăci strălucitoare și din »gneis«, un alt soi de piatră.

Acestea 2 soiuri se află și în cei mai vechi (primitivi) munți de pe pămînt ca părți alcătuitoare.

Alcătuirile acestea de petri se încep din valea Cîbinului și se ridică până sus la cele mai înalte culmi și piscuri, unde fac loc altei alcătui din »pegmatit«, un fel de »granit« mai dur și sgruburos.

Acesta formează temeiul, din care se compun toți munții Cîbinului.

În »ardesia« de »mică« sau »sticlă rusească« se află adese-ori »granate« și »staurolite« (petri prețioase); ear' în »pegmatit« cristale de mică, albe, strălucitoare și mari, adese-ori până la 5 centimetri (aproape 2 țoli) în diametru (de-acurmezișul).

Dintre soiurile de feruri și alte metale se află în amestecătură: »pirolusitul« sau »manganul moale«.

18. Vînatul și pescăritul.

Pentru poziția lor plăcută, precum și pentru bogăția în sălbăticiuni de tot soiul, cum s'a arătat mai sus, munții noștri au fost totdeauna și sînt și acum cercetați cu deosebită plăcere de vînatorii vestiți, din cele mai înalte cercuri sociale, între cari amintesc pe generalul comandant de odinioară din Sibiiu: principele Montenuovo și alți generali, Conți (grofi) și baroni, unii veniți din țeri îndepărtate, bună-oară de prin Austria, Germania și Anglia.

Mulți însă fac partii sau plimbări de munte — așa numiții »turiști« — și numai ca să vadă iezêrul.

Cu vînatul în mic se îndeletnicesc pe lângă alții și învățații (inteligența) din comună — afară de subscrisul; dar' cu vînatul în mare, ca la vreme de nevoie să cuteze a da față cu ursul, sau mistrețul (porcul sălbatec), se deprind mai puțini.

Ca cei mai îndrăzneți ar fi a se pomeni: Arsenie Pampu, Ioan Lupe (Chetrou) și Ioan Ogneriu.

Pe acestia îi iau bucuros și dîni streini cu sine; ear' de vîtav și oarecum povățuitor al societății de vînat se consideră (socotește) ospătariul Iohann Simon.

Arînda vînatului, pe câte un period de 6 ani, introdusă numai cam de vr'o 10 ani încoace, s'a ridicat destul de repede, atingînd suma de 115 fl. pe an.

Mai rău stăm în această privință cu pescăritul.

Acesta — deși încă înainte cu vre-o 30 de ani a pornit a se da și de atunci cu mici întreruperi s'a și dat mereu cu arînda, totuși nu s'a ridicat, decât la 32 fl. pe an.

Pricina este printre altele a se căuta și în acea împregiurare, că de când s'au introdus tăieturile și plutirea lemnelor pe Rîu, păstravii, ca mai gîngași și cari constituie articolul de căpetenie al pescuitului, s'au împuținat. Dar' cu toate acestea destule »copuri« (câte 16 pești într'unul) de păstravi se duc și acum în Sibiiu și aiurea, ba cu pricepere pachetați trec și mai departe!

19. Pășunea.

Locuri de pășune pentru vite avem: Pe »Dosul Brezii«, pe »Dosul Hanzului«, în »Grosul muierii«, pe »Rîu«, »Între-Sibiie«, pe »Vale«, pe »Părăul muntelui«, în »Zăpozi«, în »Plopiș«; ear' pentru porci: În »Genune«.

Pășune de cai, deosebită de a viteilor, nu avem, ei pasc împreună cu boii. Înainte cu vre-o 6—7 ani făcîndu-se încercare cu »stavă de cai«, li-s'a designat (ales) de pășune locul pe »Rîu«; dar' nu s'a ajuns la nici o ispravă. În vremurile de demult se ținea însă și stavă de cai cu stăvar în regulă.

Locurile înșirate mai sus se află toate pe teritorul comunei noastre; ear' pe teritorul comunei Cristian avem dreptul de pășune asupra locurilor numite: Pe »Sub Têiș«, pe »Dosul Rîului«, o parte din »Plescioara« și din »Dealul Cărbunariului« și din »Bliderei«. Dar' tot mereu sîntem conturbați (neliniștiți) în dreptul nostru de servitute din partea comunei vecine, ori într'un fel, ori într'altul, cercînd la adăpostul legilor silvanale să ne scurteze din folosința pășunatului și e mare temerea ce ne cuprinde, că vor isbuti cu vremea a ne întărca de tot. Prin pierderea însă a locurilor de pășune azi încă în folosință, întreaga noastră economie ar suferi o grea și adîncsimțită lovitură.

Până una-alta dăm de lucru, împreunat cu bun câștig, advocaților.

(Va urma.)